

УДК 338.482.22

В. В. Баєв,

к. е. н., професор кафедри організації туристичної діяльності,
Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ

ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ РИНКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ

V. Baev,

PhD in Economics, Professor of the Department of tourism,
Interregional Academy of personnel management, Kyiv

DESCRIPTION OF STRUCTURAL ELEMENTS OF THE MEDICAL TOURISM MARKET

У статті досліджено основні характеристики структурних елементів ринку медичного туризму. Розроблено структуру ринку медичного туризму та класифікацію виробників послуг з медичного туризму. Автором обґрунтовано, що ринок медичного туризму представляє собою систему економічних відносин з приводу купівлі - продажу медичних і оздоровчих послуг та організації подорожей з метою їх отримання.

In this paper the main characteristics of the structural elements of the medical tourism market. The structure of the market of medical tourism and classification service providers of medical tourism. The author proves that the market for medical tourism is a system of economic relations over the sale and purchase of medical and health services and the organization of trips for the purpose of obtaining them.

Ключові слова: медичний туризм, класифікація виробників, елементи ринку медичного туризму.

Keywords: medical tourism, classification of producers, the elements of the medical tourism market.

Постановка проблеми. В XXI сторіччі медичний туризм перетворився в окремий вид туристичної індустрії. За прогнозами Всесвітньої організації охорони здоров'я до 2022 року туризм та охорона здоров'я мають стати провідними галузями світо господарства.

Для характеристики ринку медичного туризму необхідно визначити структуру елементів ринку та класифікацію виробників послуг з медичного туризму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень Волощенко Л., Гулич О. І., Кияк В. Ф., Коваль О., Малімона свідчить про суттєві передумови розвитку медичного туризму в Україні. Проте, на нашу думку в опублікованих наукових працях не в повній мірі визначено всі елементи ринку медичного туризму та їх вплив на його розвиток.

Постановка завдання. Метою роботи є характеристика елементів ринку медичного туризму. Досягнення цієї мети зумовило необхідність вирішення наступних задач: визначити чинники перспективності країни для медичного туризму; визначити структуру компонентів ринку мед.туризму; класифікувати виробників послуг з медичного туризму; означити структуру візного медичного туризму.

Виклад основного матеріалу. Під медичним туризмом розуміють вид господарської діяльності, спрямований на надання послуг з діагностики, лікування та профілактики захворювань за межами країни проживання. При деяких видах медичного туризму отримання висококваліфікованої медичної послуги поєднується з відпочинком [8].

За аналітичними висновками International Medical Travel Journal медичний туризм перетворюється в одну з найбільш швидкозростаючих галузей [5]. Опитування проведені в 280 клініках і лікарнях 60 країн світу – лідерах медичного туризму свідчать про позитивну динаміку розвитку цього виду світового бізнесу. В 48% клініках, лікарнях та медичних туристичних агентствах повідомили про зростання міжнародної число пацієнтів протягом 2013 року. Понад 50% суб'єктів медичного туризму очікує на річне зростання більш ніж на 10% в рік на ринку медичного туризму на найближчі п'ять років. Найбільші прибутки очікуються в медичному туризмі, орієнтованому на надання послуг з косметичної хірургії (55% опитаних), при лікуванні раку (54% респондентів), лікування безпліддя (40% респондентів) і стоматологічне лікування (38% опитаних). За прогнозами асоціації Deloitte Center for Health Solutions економіка країн з невисокими цінами на медичні послуги отримала прибутки понад 2 млрд. долл. США [6].

Стрімкий розвиток індустрії медичного туризму в останні 10 років обумовлений кількома причинами:

- зростання вартості лікування в країнах з розвинутою економікою;
- поява нового сегменту споживачів медичних послуг, які воліють поєднувати якісне лікування за низькими цінами, з можливістю отримання яскравих вражень від подорожей в інші країни;
- неможливість оперативного отримання необхідної медичної допомоги (листи-очікування) в країнах Європейського Союзу та в країнах Близького Сходу;
- відсутність в низці країн світу якісної медичної допомоги та відповідних технологій лікування та діагностики.

З метою розвитку медичного туризму уряди деяких країн розробляють системи охорони здоров'я, в структуру якої входять лікувально-профілактичні заклади, туристичні агентства та страхові компанії, орієнтовані на медичний туризм. Існують національні програми, спрямовані на популяризацію країни в сфері медичного туризму [7].

Чинниками перспективності країни для медичного туризму виступають [1]:

- рівень розвитку медицини, медичних технологій, тощо;
- вартість діагностики та лікування;
- розвиток транспортного та готельного секторів;
- рівень мовної інтеграції в країні;
- законодавча база;
- імідж держави;
- локалізація країни на мапі світу.

Ринок медичного туризму представляє собою систему економічних відносин з приводу купівлі - продажу медичних і оздоровчих послуг та організації подорожей з метою їх отримання.

Ринок медичного туризму представлений такими обов'язковими компонентами як покупець, продавець та товар (рис.1). Кожна компонента ринку медичного туризму відповідно пов'язана з категоріями попиту, пропозиції та ціни.

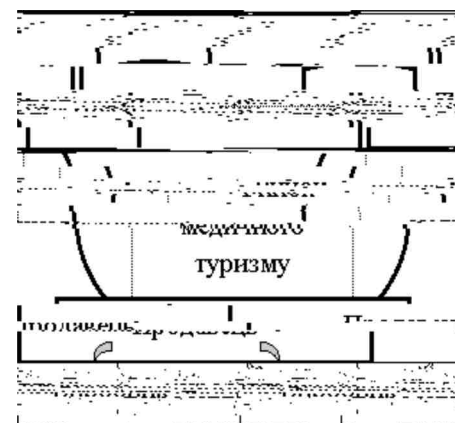

Рис. 1. Компоненти ринку медичного туризму

Товаром на ринку медичного туризму виступає медична або оздоровча послуга. До медичних послуг відносять послуги з лікування та діагностики захворювань різних медико - діагностичних груп. Медичні послуги можна класифікувати за двома основними класами:

- перший клас – медичні послуги із збереження життя, які поділяються на кілька підкласів:
 - послуги, що надаються в екстремальних станах, загрозливих для життя людини;
 - послуги, що надаються в перинатальному періоді;
 - паліативні послуги при невиліковних захворюваннях.
- другий клас – медичні послуги, що надаються з метою повернення здоров'я при тимчасовій втраті працездатності, які поділяються на кілька підкласів:
 - медичні послуги з лікування гострих захворювань та надання допомоги при загостренні хронічних хвороб;
 - послуги, що надаються з метою перешкоди переходу тимчасової втрати працездатності людини в інвалідність.

Оздоровчі послуги можна поділити на кілька груп: послуги з реабілітаційного туризму, оздоровчі (санаторно-курортні, спа- та вілнес- послуги). Товаром на ринку медичного туризму виступають також послуги з б'юті – туризму (послуги з пластичної хірургії, догляду зовнішністю та косметологічні послуги).

Покупцем послуг з медичного туризму виступають:

- безпосередньо споживачі послуг;
- законні представники споживачів послуг – батьки неповнолітніх дітей; представники осіб, які не можуть прийняти або висловити своє рішення. До останньої категорії відносяться недієздатні особи та особи, які знаходяться в коматозному стані. Рішення про подорож в іншу країну з метою отримання медичної допомоги за таких осіб приймають представники, які можуть витратити кошти за домовленістю або за заповітом;
- непрямі клієнти – юридичні особи (в тому числі медичні заклади в країні проживання медичного туриста), які укладають відповідні угоди з виробником послуг.

Продавцем послуг з медичного туризму виступають виробники послуг. Специфіка медичного туризму полягає в паралельному функціонуванні двох категорій виробників: виробників – продуцентів медичних і оздоровчих послуг; виробників - посередників.

Авторську класифікацію виробників послуг з медичного туризму представлено на рис.2.

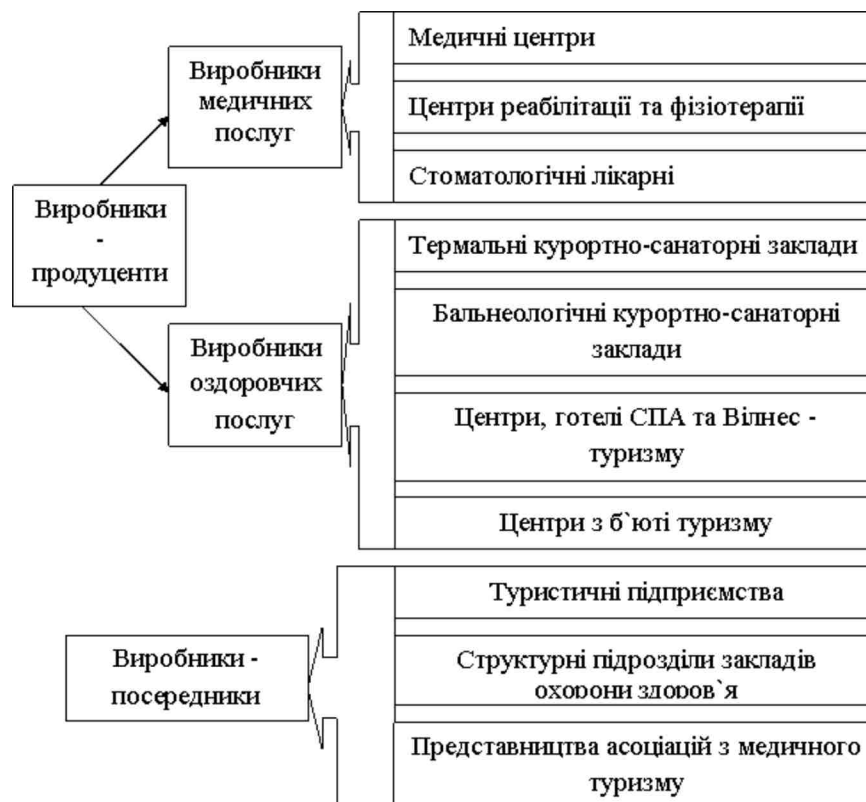

Рис. 2. Класифікація виробників послуг з медичного туризму

Виробники – продуценти медичних послуг – це зареєстровані та ліцензовані в установленому порядку лікувально-профілактичні, санаторно - курортні та інші оздоровчі заклади будь-яких організаційно-правових форм та форм власності, що надають послуги з збереження та відновлення здоров'я.

Виробники медичних послуг надають послуги із збереження життя та повернення здоров'я. Виробники оздоровчих послуг пропонують послуги з збереження та підтримки станів здорового організму. До цієї категорії також відносяться заклади, що надають послуги з збереження та підтримки певного ступеня хронічних станів та інвалідності.

Специфіка медичного туризму проявляється в тому, що в переважній кількості випадків кінцевий споживач медичної послуги не може безпосередньо її купувати у виробника. Тому об'єктивною умовою функціонування ринку медичного туризму є наявність виробників-посередників. Діяльність виробників-посередників характеризується колом питань з організації туристичної подорожі, пошуку та укладання угод з виробниками-медичних послуг, транспортування, проживання, тощо. Агентства з медичного туризму забезпечують всебічну підтримку туристів, яка є значно ширшою, ніж послуги звичайного туристичного агента. Агентства з медичного туризму забезпечують організацію якісного та доступного медичного обслуговування до та після лікування, догляд під час лікування, формування плану лікування спільно з лікарями зарубіжних та вітчизняних клінік, оцінку співвідношення ціна-якість в різних лікувально-профілактичних закладах [2].

Ринок візного медичного туризму структурований за такими виробниками-посередниками послуг:

- національні туристичні підприємства. Переважна більшість туристичних компаній України розглядає медичний туризм як один з видів свого бізнесу, проте тільки невелика їх кількість спеціалізується на цьому виді туристичної діяльності;
- лікувально-профілактичні заклади, які пропонують організацію медичної допомоги за кордоном, як додатковий вид послуг. Наприклад, Медична компанія - «Клініка Гіппократ» з окремим структурним підрозділом з медичного туризму «Гіппократ ІнтерМедСервіс Ассистанс», медична мережа «Добробут»;
- іноземні медичні заклади, які пропонують свої послуги для громадян України;
- закордонні немедичні заклади, які мають свої представництва або посередників в Україні. Наприклад, з 2012 року на території України функціонує ТНТС-Україна, який є офіційним представником Турецької асоціації медичного туризму [3].

За даними Української асоціації медичного туризму структура послуг візного медичного туризму складає: 40% - лікування; 30% - оздоровлення; 25% - діагностика; 5% - медичне туристичне страхування [4].

Основними напрямками візного медичного туризму в Україні є надання медичних послуг з таких лікарських спеціальностей: репродуктивна медицина; стоматологія; офтальмологія; кардіологія; естетична медицина та косметологія; пластична хірургія; санаторно-курортне лікування; клітинна інженерія, в т.ч. можливість використання банку пуповинної крові.

На сьогодні в Україні на сучасному рівні, з використанням принципів доказової медицини, в рамках візного медичного туризму надають медичні послуги Київський міський Центр серця, Центр дитячої кардіохірургії, кілька онкологічних клінік (ЛІСОД, Інновація, Кібер клініка Спіженко), приватні багатопрофільні лікувально-профілактичні заклади, СПА та Вілнес центри, клініки клітинної терапії, включаючи кріобанки [1, с.119].

Додатковими перевагами для розвитку візного медичного туризму в Україні вбачається укомплектованість сучасною медичною технікою спеціалізованих та приватних лікувально-профілактичних закладів, відсутність практики листів очікування, безвізовий режим для багатьох країн [1, с.120].

Висновки дослідження. Ринок медичного туризму представляє собою систему економічних відносин з приводу купівлі - продажу медичних і оздоровчих послуг та організації подорожей з метою їх отримання.

Товаром на ринку медичного туризму виступає медична або оздоровча послуга. До медичних послуг відносять послуги з лікування та діагностики захворювань різних медико - діагностичних груп. Медичні послуги можна класифікувати за двома основними класами: медичні послуги із збереження життя та медичні послуги, що надаються з метою повернення здоров'я при тимчасовій втраті працездатності.

Україна має високий потенціал медичних, оздоровчих і рекреаційних ресурсів, конкурентні переваги за цінними параметрами, може стати одним із світових лідерів з медичного візного туризму.

Література.

1. Медицинские и правовые аспекты развития репродуктивной медицины в Украине под призмой медицинского туризма. Редакторская статья// Репродуктивная эндокринология.- 2013.- №5(13).-С. 118-121
2. Медицинский туризм Рейтинги и обзоры // Лечение за рубежом Price Watch 2009" [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.medicare-4u.com/ru/medical-tourism/>
3. Статистический отчет о деятельности Турецкой ассоциации медицинского туризма ТНТС на территории Украины за период с 1 ноября 2013 года по 1 января 2014 года [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://thtc-rsc.com/news/?limit=1&point=2>
4. Українська асоціація міжнародного туризму / Сайт УАМТ [Електронний ресурс].- Режим доступу: // <http://www.uamt.org.ua>
5. Medical Tourism Climate Survey 2014/ International Medical Travel Journal .- Published: March 2014// <http://www.imtj.com/resources/research-and-statistics/medical-tourism-climate-survey-2014/>
6. Medical Tourism: Update and Implications Report - Deloitte [Електронний ресурс].- Режим доступу: www.deloitte.com/.../center-for-health-solutions/health/55d9f278c
7. Ratner C. Who owns "medical tourism"? Reaction to the MTA v IMTA legal action /Caroline Ratner //International Medical Travel Journal .-2009 <http://www.imtj.com/articles/2009/mta-v-imta-legal-action-30018/>
8. Stolley K. Medical Tourism / Kathy S. Stolley, Stephanie Watson.- EEIG - 2012 – 343 p.

References.

1. (2013), "Medytsynskie y pravovye aspekty razvytyia reproductyvnoy medytsyny v Ukrainy pod pryzmoy medytsynskoho turyzma. Redaktorskaia stat'ia", *Reproductyvnaia endokrynolohyia*, vol.5(13), pp. 118-121
2. "Medytsynskiy turizm Rejtynhy y obzory", *Lechenye za rubezhom Price Watch 2009*, [Online], available at: <http://www.medicare-4u.com/ru/medical-tourism/>
3. *Statystycheskyy otchet o deyatelnosti Turetskoj assotsyatsyy medytsynskoho turyzma TNST na terrytoryy Ukrainy za peryod s 1 noiabria 2013 hoda po 1 ianvaria 2014 hoda*, [Online], available at: <http://thtc-rsc.com/news/?limit=1&point=2>
4. Ukrainian Association of Medical Tourism (UAMT), [Online], available at: // <http://www.uamt.org.ua>
5. Medical Tourism Climate Survey 2014/ International Medical Travel Journal .- Published: March 2014// <http://www.imtj.com/resources/research-and-statistics/medical-tourism-climate-survey-2014/>
6. *Medical Tourism: Update and Implications Report - Deloitte* [Online], available at: www.deloitte.com/.../center-for-health-solutions/health/55d9f278c
7. Ratner C. Who owns "medical tourism"? Reaction to the MTA v IMTA legal action /Caroline Ratner //International Medical Travel Journal .-2009 <http://www.imtj.com/articles/2009/mta-v-imta-legal-action-30018/>
8. Stolley K. *Medical Tourism* / Kathy S. Stolley, Stephanie Watson.- EEIG - 2012 – 343 p.

Стаття надійшла до редакції 17.03.2015 р.

ТОВ "ДКС Центр"